

2014 року № 1702-VII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014. – № 50-51. – Ст. 2057.

3. Пояснювальна записка до законопроекту «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66949

Ключові слова: Закон України № 361-IX, Закон України № 1702-VII, легалізація злочинних доходів, фінансовий моніторинг, вторинна злочинна діяльність.

Ключевые слова: Закон Украины № 361-IX, Закон Украины № 1702-VII, легализация преступных доходов, финансовый мониторинг, вторичная преступная деятельность.

Key words: Law of Ukraine № 361-IX, Law of Ukraine № 1702-VII, money laundering, financial monitoring, secondary criminal activity.

ІЛЬКО СВІТЛАНА АНАТОЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права*

МОЖЛИВОСТІ ТРАНЗАКЦІЙНОГО АНАЛІЗУ ПРИ ПОВОДЖЕННІ З ПРАВОПОРУШНИКАМИ

Сучасний етап розвитку науки та практики застосування наукових знань стимулює дослідників до творчого синтезу надбань різних галузей. В цьому зв'язку великі перспективи відкриваються при застосуванні здобутків психодинамічних методів у поводженні з правопорушниками. Мається на увазі, в першу чергу, психоаналіз та транзакційний аналіз.

Так, в психології загальновідомим є те, що основою формування особистості є якість емоційного контакту з значущими дорослими. Це підтверджується численними дослідженнями як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Прикладами такого глибокого вивчення формування світоглядних та поведінкових паттернів слугують роботи класиків психології Ф. Дольто, М. Кляйн, Біона, Е. Берна, а також визнаних сучасних вчених Р. Ерскіна, К. Штайнера, Т. Уайта, Т. Каллера та багатьох інших [1, 2, 3, 4]. Незадовільний, травмуючий досвід контакту із дорослими, що мають значення для дитини (в першу чергу, батьками) призводить до патологічного формування психічних новоутворень в психіці. Це слугує підґрунтям прийняття ранніх дитячих рішень, що впливає подалі на поведінку, і, кінець кінцем, формує життєвий сценарій. Окремими прикладами тут можуть слугувати механізми залежної, віктимної, правопорушуючої поведінки.

В багатьох випадках засвоєні деструктивні паттерни можуть бути скориговані та пом'якшені у більш зрілому віці через набутий новий досвід у спілкуванні, коли вдається побудувати взаємодію індивідуума із врахуванням незадоволених особистісних потреб, із оптимальною

для конкретної людини емоційною близькістю. Це пояснює важливість для побудови такої взаємодії здобутків транзакційного аналізу.

Словосполучення «транзакційний аналіз» буквально означає «аналіз взаємодій». Транзакції розглядаються тут як одиничні елементи взаємодії. Важливим є, по-перше, те, що взаємодія людей є складним, багаторівневим процесом. По-друге, те, що аналіз процесу спілкування з розбиттям його на елементарні складові і корекція процесу взаємодії в спілкуванні дозволяє якісно змінювати цю взаємодію. Це надзвичайно важливо, насамперед, при побудові стратегії і тактики поведінки із правопорушниками, особливо неповнолітніми.

Засновником теорії транзакційного аналізу є Е. Берн. Як психологічна течія і напрямком психотерапії він набув популярності в 1960-і роки ХХ сторіччя завдяки появі роботи Е. Берна «Ігри, в які грають люди. Люди, які грають в ігри» [1].

Базові концепції цієї теорії: структурний аналіз его-станів (відома триада «Батько-Дорослий-Дитина» в структурі психіки); теорія комунікацій; «життєвого сценарію»; «психологічних ігор»; особистісних адаптацій (які певним чином більш досліджені в психології як акцентуації характеру) та деякі інші.

Кожна з цих концепцій з успіхом може бути використана для аналізу інтрапсихічних процесів, а також соціальної поведінки. Транзакційний аналіз сьогодні широко використовується як метод психотерапії, набуває його розширення для побудови організаційних процесів і при формуванні освітнього процесу. Застосування знань і навичок транзакційного аналізу суттєво покращують якість міжособистісної взаємодії в повсякденному житті. Ці навички можуть бути корисними для застосування їх як інструментів більш широких соціальних змін. І вбачається перспективність їх застосування у практиках впливу на правопорушників.

У відповідності до положень транзакційного аналізу, певні его-стани в структурі особистості несуть відповідальність за поведінку індивидуума. Ці стани визначають способи, які обирає людина в своїх взаємодіях, тобто, конкретних транзакціях. В кожній з них людина поводить себе відносно інших як Дитина (інфантильно, емоційно, спонтанно і безвідповідально), як *Батько* (спираючись на положення, що засвоєні шляхом сприйняття від дорослих, що мають значення для особистості), або як *Дорослий* (самостійно; розсудливо; раціонально; зріло; відповідально).

Для его-стану «Батька» характерні такі поведінка, думки та емоції, що скопійовані від батьків або батьківського образу. Батько вимагає, оцінює, засуджує або схвалює, вчить, керує, опікується.

Для его-стану «Дорослого» властиві поведінка, думки та емоції, що є адекватною реакцією на ситуацію «тут і зараз». Дорослий проявляє розсудливість, логічно працює з інформацією.

Для его-стану «Дитини» характерні такі поведінка, думки та емоції, що цілком нормальні для певних стадій дитячого віку. Дитина демонструє інфантилізм, егоїзм, безпорадність, стан підпорядкування.

Хоча его-стани знаходяться на безсвідомому рівні, на свідомому рівні ми при спілкуванні маємо справу з феноменами, які можуть усвідом-

люватися, і знаходити шляхи, за допомогою яких індивідуум може бути більш успішним в своїх комунікаціях.

Отже, у відношенні кожного правопорушника, що відбуває покарання, або інші заходи в рамках пробаційних програм, персонал відповідного органу або установи повинен вирішувати певні завдання ресоціалізаційного характеру. Наприклад, послаблення дії криміногенних схильностей, формування соціальних навичок, необхідних для позитивної адаптації в суспільстві та забезпечення правослужняної поведінки в процесі відбуття примусових заходів та після звільнення від них; свідомого включення у різні види соціально конструктивної діяльності; посилення дисципліни (в тому числі, самодисципліни); підтримання соціально корисних в'язків і т.і.

Ці завдання можуть вирішуватися більш ефективно через можливість розпізнавання в поведінкових проявах особливостей внутрішніх процесів правопорушника, патологічних елементів транзакцій, психологічних «ігор», в яких міститься реальне значення транзакцій.

Список використаної літератури:

1. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Люди, которые играют в игры / Э. Берн. – М.: Эксмо, 2014. – 576 с.
2. Стюарт Й., Джойнс В. Основы ТА: Транзакційний аналіз / Й. Стюарт, В. Джойнс. – К.: ФАДА, ЛТД. – 2002. – 393 с.
3. Эрскин Ричард Г., Морсунд Джанет П., Траутманн Ребекка Л. За пределами эмпатии. Терапия контакта-в-отношениях / Ричард Г. Эрскин, Джанет П. Морсунд, Ребекка Л. Траутманн. – К.: Інтерсервіс, 2018. – 408 с.
4. Kahler T., with Capers H. The Miniscript / T. Kahler, with H. Capers // Transactional Analysis Journal. – 1974. – № 4(1). – Pp. 26–42.

Ключові слова: транзакційний аналіз, поводження з правопорушниками, ресоціалізація правопорушників, особистість правопорушника, делінквент.

Ключевые слова: транзактний анализ, обращение с правонарушителями, личность правонарушителя, делинквент.

Key words: transactional analysis, treatment of offenders, the identity of the offender, delinquent.

ФЛЮНТ МАР'ЯНА ОРЕСТІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права*

СПОСІБ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ В НАУКАХ КРИМІНАЛЬНОГО ЦИКЛУ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Важливу роль у вивченні злочинності, при кваліфікації та розслідуванні окремих злочинів, а також у превентивній діяльності відіграє дослідження способу вчинення злочину.